

ENCHANTING ARCHITECTURE ITALIENSKA KULTURINSTITUTET I STOCKHOLM BY GIO PONTI

Av *Maria Sica*

Introduktion av *Mario Cospito, Maria Sica och Salvatore Licitra*

Med texter av *Antonello Alici, Giovanni Bellucci, Domitilla Dardi, Fulvio Irace, Adriana Rispoli*
och *Fredrick Whitling*

Fotografier av *Luciano Romano*

År 1941 grundades det första Italienska Institutet och det skedde efter ett bilateralt avtal mellan Sverige och Italien. Från allra första början skulle institutet främja det italienska språket i Sverige och först år 1954 föddes Italienska Kulturinstitutet med syftet att sprida italiensk kultur; år 1958 flyttades institutet från Linnégatan 5 till Gärdesgatan 14, där det ligger än idag.

Så i år är det **80 år** sedan man tecknade avtalet som ledde till en serie **kulturella och konstnärliga evenemang** och därför vill vi nu upprepa vårt löfte om att engagera oss för ömsesidig utväxling mellan våra båda länder.

I samband med 80-årsdagen, har Italienska Kulturinstitutet beslutat att publicera en **bok** för att skildra och förmedla dessa första 80 åren av kulturell utväxling mellan Sverige och Italien till omvärlden.

Genom en resa som både är historisk och konstnärlig, återger **“Enchanting Architecture”** alla händelser som ledde fram till förverkligandet av ett av **de mest representativa italienska arkitektoniska verken utomlands - Italienska Kulturinstitutet i Stockholm** - som projekterades och inreddes av **Gio Ponti** efter inspiration av ingenjören och tillika industrimannen **Carlo Maurilio Lerici**, som även var projektets huvudfinansör. Idén som låg till grund för Pontis projekt var en arkitektur öppen för modernitet, lätt och luftig till formen och medveten om sin funktion.

Boken är därför avsedd att skildra detta stycke historia: det är en berättelse om dialogen mellan två kulturer, svensk och italiensk, som möts och jämför sig med varandra, och samtidigt berättelsen om byggnadens bakgrund och **Gio Pontis** projekt. På den tiden då det begav sig, samarbetade han med den svenske arkitekten **Ture Wennerholm**, och med **Pier Luigi Nervi** för utformningen av auditoriet och med **Ferruccio Rossetti** för breddningen av byggnadens entréhall.

“Enchanting Architecture” - som inleds med introduktioner av Italiens ambassadör i Stockholm, **Mario Cospito**, Direktören för Italienska kulturinstitutet, **Maria Sica**, och curatören för **Gio Pontis** arkiv, **Salvatore Licitra** - består av ett antal bidrag från forskare och akademiker. Syftet är att presentera och fördjupa aspekterna som gäller **beställningen, projekteringen och genomförandet av byggnaden samt inredningens design.**

Textbidragen kompletteras med **historiska bilder och reproduktioner av sketcher, projekt och ritningar** som hämtats ur **Kulturinstitutets arkiv**. Detta material berikas med det **nya fotoreportaget** av **Luciano Romano**, som fokuserar på de arkitektoniska element och designen som kännetecknar byggnaden. Tillsammans ger de en översikt över projektets ursprung och utveckling under årens lopp.

Boken som beställts av Italienska Kulturinstitutet och som sammanställts av Institutets direktör, **Maria Sica**, har publicerats av **Five Continents Editions**, ett prestigefullt bokförlag som är specialiserat på utgivning av konstböcker. Texterna är på engelska och italienska.

För ytterligare information, besök institutets webbplats: www.iicstocolma.esteri.it

För ytterligare information om boken, besök bokförlagets webbplats: www.fivecontinentseditions.com

Texter av:

Fulvio Irace, Professor i arkitekturhistoria vid Milanos tekniska högskola, skildrar i *“Aria d’Italia a Stoccolma”* (Italiensk känsla i Stockholm) hela Italienska Kulturinstitutets historia genom de historiska faserna i projekteringen av den nya byggnaden på Gärdesgatan. Han utgår från det första projektet som skapades av Ture Wennerholm med Pontis projekt som motpart. Eftersom Ponti förstod att Sverige fortfarande tyckte att Italien vara ett rustikt, antikt land, beslöt han att presentera ett projekt som förmedlade en modernare bild av Italien.

Domitilla Dardi, Designhistoriker och designcurator på muséet MAXXI i Rom, fördjupar temat med propaganda för italiensk stil utomlands i *“Chiaro, puro e solare”* (klart, rent och soligt). Genom Italienska Kulturinstitutet, bidrar Ponti till att exportera inte bara en personlig syn på designstil, utan även en exakt idé av Italien som land. Kulturinstitutet representerar syntesen av Pontis moderna tankegång, som under 50-talet nått fulländad mognad och presenterar sig som *art director* för att styra integrationen mellan arkitektur, inredning, inredningsdetaljer och konst. Inredningen på Italienska Kulturinstitutet i Stockholm är ett perfekt exempel på Pontis roll och plan på att exportera konceptet *“Made in Italy”* som han själv dessutom bidrog till att skapa i Italien, genom att samarbeta med de viktigaste företagen inom sektorn, i egenskap av konstruktör och strategisk ledare.

Giovanni Bellucci, visstidsanställd Professor i arkitekturhistoria vid Tekniska Högskolan i Ancona, koncentrerar sig på Pontis byggnad för att undersöka kopplingen mellan italiensk och svensk arkitektonisk stil, som smälter samman just i projekteringen av Italienska Kulturinstitutet i Stockholm. I *“L’Istituto Italiano di Cultura di Stoccolma. Atteggimento svedese per un’architettura italiana”* (Italienska Kulturinstitutet i Stockholm. Svensk attityd när det gäller italiensk arkitektur), låter Bellucci oss återuppleva händelserna och situationerna som ledde fram till Institutets skapande. Han gör det genom att betona den inbördes påverkan som pågick mellan de svenska och italienska metoderna som möts i figurerna som skapades av arkitekterna som samarbetade i projektet, dvs. Gio Ponti, Pier Luigi Nervi, Ferruccio Rossetti och Ture Wennerholm, och som i Carlo Maurilio Lerici fann en figur som stod för sammankoppling och syntes.

Antonello Alici, Docent i arkitekturhistoria vid Tekniska Högskolan i Ancona analyserar i stället noga de kulturella relationerna mellan Italien och Sverige i *“Viaggio al nord. L’Istituto Italiano di Cultura di Stoccolma nel contesto delle relazioni tra gli architetti svedesi e italiani”* (Resa till Norden. Italienska Kulturinstitutet i Stockholm i sammanhanget för relationerna mellan de svenska och italienska arkitekterna). Italien har alltid varit en referenspunkt för nordiska konstnärer: förutom möjligheter till utbildning, gjorde resor det möjligt att träffa andra konstnärer och odla vänskapskontakter. I slutet på 1800-talet, började en motsatt tendens uppstå, dvs. ett ökande italienskt intresse för de nordiska länderna. Nu behövde de utarbeta ett originellt språk i sökandet efter en egen kulturell självständighet. Alici skildrar de grundläggande etapperna i denna långa utväxling, med särskild uppmärksamhet även på tidskrifterna som bevitnade utvecklingen.

Fredrick Whitling, historiker och forskare, tillägnar *“Le due culture di Carlo Maurilio Lerici, industriale eclettico e mecenate di arte e scienza”* (De två kulturerna för Carlo Maurilio Lerici, eklektisk industriman och mecenat för konst och vetenskap) till Carlo Maurilio Lerici. Han illustrerar mannens vision och tvärvetenskapliga intressen som spänner mellan det vetenskapliga området till det humanistiska. Lerici är mannen som agerar sponsor för att skapa Italienska Kulturinstitutet i Stockholm, som var avsett att stärka relationerna mellan Italien och Sverige. Det professionella förhållandet som Lerici hade till Sverige kulminerade just med det finansiella bidraget han gav till byggandet av institutets nya säte. Tack vare honom kunde Pontis projekt genomföras. Det var i själva verket Lerici som bad Ponti komma till Stockholm och även han som kontaktade Ture Wennerholm. Hans namn är inte bara bundet till institutets namn - som heter just Italienska Kulturinstitutet C. M. Lerici - utan även till stiftelsen med samma namn, som är kopplad till institutet och som än idag arbetar i syfte att främja forskningsarbete till gagn för italienska och svenska forskare som arbetar med humanistiska och vetenskapliga projekt.

Adriana Rispoli, curator och konstkritiker har skrivit *“Amate l’arte_L’arte è una luce”* (Älska konsten - konsten är ljus) där hon skildrar de ingrepp som gäller Italienska Kulturinstitutet i Stockholm på senare tid, då byggnaden uttryckt sig genom osmos mellan konst och arkitektur, samt teorin om konstens totalitet som Ponti främjade. Mellan 2018 och 2020, stod institutet värd för ett antal platsspecifika evenemang för samtida konst, där de involverade konstnärerna bads omtolka Pontis fasad. Förfluten tid och samtid smälte således samman i installationerna av Bianco-Valente (*Relational*, 2018), Mariangela Levita (*TUTTO.Leonardo*, 2019) och Monica Bonvicini (*Power, Joy, Humor, Resistance*, 2020).